

RIIGIKOGU

7. istungjärk. **Protokoll nr. 136 (6).**

1922 a.

Sisu: 1. Päewakorra kinnitamine. — 2. Loomaterwishoiu walitsuse ja loomaterwishoiu komitee põllutöoministeeriumi alla ülewiimise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 3. Iseäralise kinnituskomitee ja kinnitusosakonna rahaministeeriumi alla ülewiimise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 4. Küütid määruse muutmise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 5. Tsiwiliseaduse kogu (S. k. X. k. I. j. 1914 a. wäljaanne) § 1489 ja hankede ja töowõtete seaduse (S. k. X. k. I. j. 1916 a. wäljaanne) § 118 muutmise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. 6. Seadus kolmanda rahwuswahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise kohta — II lugemisel. Wastu wõetud. — 7. Seadus Eesti demokraatliku wabariigi ja Wene nõukogude wabariigi wahel tehtud metsa ja metsamaterjaalide Eestisse parwetamise lepingu kinnitamise kohta — II lugemisel. Wastu wõetud. — 8. Seadus Eesti ja Prantsusmaa wahel tehtud kaubalepingu kinnitamise kohta — II lugemisel. Wastu wõetud. — 9. Walk-Koiküla raudtee ehitamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 10. Maade ja ehituste wõõrandamise seadus Walga-Koiküla raudtee ehitamiseks — III lugemisel. Wastu wõetud. — 11. 1922 a. rahwalugemise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 12. Riigi turbatööstuse põhimäärused — III lugemisel. Wastu wõetud. — 13. Riigiasutuste ametnikkude ja teenijate koosseisude muutmise seadus II lugemisel. Wastu wõetud. — 14. Tempelmaksu muutmise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. 15. Oppursõduritele maksuta õpeabinõude muretsemise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. 16. Maade wõõrandamise seadus Pärnu-Jõõpre kitsarööpalise raudtee ehitamiseks — III lugemisel. Wastu wõetud. — 17. Töö-hoolekandeministeeriumi 1922 a. korraliste kulude eelarwe muutmise seadus III lugemisel. Wastu wõetud. — 18. Rahaministeeriumi krediidi määramise seadus riigi trükikoja-hoone ja elumaja ehitamiseks — III lugemisel. Wastu wõetud. — 19. Seadus Saksa sõjawõimude poolt seatud maksude muutmise kohta liikumata waranduste wõõrandamisel ja koormamisel — III lugemisel. Wastu wõetud. — 20. Petseri maakonnas ja Wiru maakonna Naroowa-taguses osas töötawatele põllutöoministeeriumi maamõõtjatele kõrgendatud elukalliduse lisapalga maksmise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 21. Linnade hüpoteegipankade põhikirjade kinnitamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 22. Seadus alalise rahwuswahelise kohtu põhikirja kinnitamise kohta — III lugemisel. Wastu wõetud. — 23. Deklaratsioon Riigikogu poolt wastuwõetud seaduse juurde alalise rahwuswahelise kohtu põhimääruse kinnitamise asjus jurisdiktsiooni sunduslikuks tunnustamise kohta — III lugemisel. Wastu wõetud. — 24. Järgmise koosoleku määramine.

Riigikogu koosolek 21. juunil 1922 a. kell 5 p. l. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 81 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab abiesimees **K. Wirma**, pärast esimees **J. Kukk** ja abiesimees **A. Kerem**.

Sekretääri kohal sekretäär **A. Tupits**.

Walitsuse lauas: töö- ja hoolekandeminister **Chr. Kaarna** ja wälisminister **A. Piip**.

Koosolek algab kell 5.30 m.

1. Päewakorra Juhataja K. Wirma kinnitamine. ma: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu poolt kindlaks määratud ja Riigikogu liigetele kätte saadetud. Kas tehakse ettepanekuid päewakorra muutmise kohta? Sõna on rkl. Koemets'al.

K. Koemets (tõer.): Teen ettepaneku päewakorda wõtta 9. päewakorrapunkti all maaseaduse laiendamise seadus Naroowa-taguste ja Petserimaa maalade peale — II lugemisel.

Juhataja K. Wirma: Rkl. Koemets, ma ei saa Teie ettepanekut hääletamisele panna, sest materjaali wäljajagamisest ei ole mööndunud kodukorras nõuetaw tähtaeg. Muid ettepanekuid päewakorra kohta ei tehta, siis loen, et päewakord on niisugusena wastu wõetud, nagu ta Riigikogu liigetele kätte on saadetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

2. Loomaterwishoiu walitsuse ja loomaterwishoiu komitee põllutöoministeeriumi alla ülewiimise seadus — II lugemisel. Üldise komisjoni aruandja **A. Palwadre** (loeb): Loomaterwishoiu walitsuse ja loomaterwishoiu komitee põllutöoministeeriumi alla ülewiimise seadus.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Seaduse pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Palwadre (loeb): § 1. Loomaterwishoiu walitsus ja looma-

terwishoiu komitee („Weterinarnoe uprawlenie“ ja „weterinarnõi komitet“ S. k. I k. II jagu, 3 jaotus) wiiakse kõigi oma kohustustega ja õigustega, mis seadustes ette nähtud, üle siseministeeriumi alt põllutööministeeriumi alla.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 2. Kõik siseministri õigused loomaterwishoiu alal lähewad põllutööministri kätte.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud. Seega on see seadus II lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

3. Iseäralise kinnitussasjade komitee ja kinnitussakonna rahaministeeriumi alla ülewiimise seadus — II lugemisel.

Üldise komisjoni aruandja **A. Palwadre** (loeb): Iseäralise kinnitussasjade komitee ja kinnitussakonna rahaministeeriumi alla ülewiimise seadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Seaduse pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 1. Siseministeeriumi juures asuwad „iseäraline kinnitussasjade komitee“ ja „kinnitussakond“ (Osoboe prisutstwie po delam starhowania i protiwoposharnõh mer“ ja „Otdel strahowania i protiwoposharnõh mer“ — Wene sead. kogu I k. teine jagu, „utshreshdenie ministerstw“ § 363 märkuse lisa) wiiakse seadustes ettenähtud kohustustega ning õigustega, wälja arwatud tulekahjude ärahoidmiseks ja tema wastu wõitlemiseks tarwilikkude korralduste tegemise ja sellekohaste määruste maksmapanemise õigused, rahaministeerium alla.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 2. 1922 a. riigi eelarwes siseministeeriumile § 1 tähendatud asutuste alal awa-

tud krediidid kantakse samal alal tarwitamiseks rahaministeeriumi eelarwesse üle. Siseministeeriumi kinnitussakonna koosseisus ettenähtud ametnikud arwatakse rahaministeeriumi ametnikkude koosseisu.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 3. Selle seaduse maksmapanemisega lähewad kõik makswates seadustes ettenähtud siseministri ametwõimu funktsioonid kinnituslal rahaministrile üle, wälja arwatud § 1 tähendatud õigused tulekahjude ärahoidmise ja nendega wõitlemise aladel.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 4. See seadus hakkab maksma tema awaldamisega „Riigi Teatajas“.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega wastu wõetud, seega on seadus II lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

4. Küütide määruse muutmise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Birkenberg** (loeb): Küütide määruse muutmise seadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Seaduse pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **E. Birkenberg** (loeb): Wabariigi Walitsuse poolt 8. juulil 1919 a. wastuwõetud („Riigi Teataja“ nr. 47 — 1919 a.) ja ajutise walitsemise korra § 12-a põhjal Wabariigi Walitsuse poolt 6. septembril 1920 a. muudetud ja täiendatud („Riigi Teataja“ nr. 145/146 — 1920 a.) küütide kohta käiwa määruse § 6 muudetakse järgmiselt: „Kõik küüdid on maksulised. Tasu maksetakse küüdi eest järgmise taksi järele: hobusemehele iga hobuse ja kilomeetri pealt kümme marka, raskuste weo eest kaksteist marka hobuse ja kilomeetri pealt ja jalamehele kuus marka kilomeetri pealt.

Märkus: Ühe hobuse kohta tuleb lugeda peale küüdimehe sõidumääraks kaks inimest käsipakkidega, mille raskus üle kahe puuda ei ole, weomääraks kaskümmend wiis puuda raskusi ehk pool sülda puid.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Seaduse sisu on nähtawa enamusega vastu wõetud, seega on see seadus II lugemisel vastu wõetud.

Et järgmise päewakorra-punkti kohta aruandjat kohal ei ole, läheb Riigikogu päewakorras edasi järgmise päewakorra-punkti arutamisele.

5. Tsiwiliseaduse kogu (S. k. X k. I j. 1914 a. wäljaanne) § 1489 ja hankede ja töowõtete seaduse (S. k. X k. I j. 1916 a. wäljaanne) § 118 muutmise seadus — II lugemisel.

Üldise komisjoni aruandja **T. Kalbus** (loeb): Tsiwiliseaduse kogu (S. k. X k. I j. 1914 a. wäljaanne) § 1489 ja hankede ja töowõtete seaduse (S. k. X k. I j. 1916 a. wäljaanne) § 118 muutmise seadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Seaduse pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **T. Kalbus** (loeb):

Tsiwiliseaduse kogu (S. k. X k. I j. 1914 a. wäljaanne) § 1489 ja hankede ja töowõtete seaduse (S. k. X k. I j. 1916 a. wäljaanne) § 118 muudetakse järgmiselt:

§ 1489. Riikliku mittetarwiliku liikuwaranduse müümine lubatakse peawalitsustele kunni sajatuhande margani, ministritele kunni miljoni margani ja Wabariigi Walitsusele piiramata summa peale.

Müümine kinnitatakse wastawate wõimude poolt suuruses, mis ette nähtud on hankede ja töowõtete seaduse § 118 awalikkude wõistluspakkumiste kohta.

§ 118. Awalikud wõistluspakkumised hankede ja töowõtete asjus kinnitatakse lõpulikult peawalitsuste juhatajate poolt kunni wiiesajatuhande margani, ministrite poolt kunni kolme miljoni margani ja Wabariigi Walitsuse poolt piiramata summa peale.

Sellest korrast tehakse järgmised erandid:

1) Teedeministeriumi tööde suhtes on teedeminister õigustatud wõistluspaku-

miisi kinnitama igasuguses suuruses nende tööde jaoks määratud summade piirides; 2) § 129 ettenähtud juhtumistel.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Seaduse sisu on nähtawa enamusega vastu wõetud, seega on see seadus II lugemisel vastu wõetud.

Riigikogu läheb 6. päewakorra-punkti juurde.

6. Seadus kolmanda rahwuwahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise kohta — II lugemisel.

Töökaitsekomisjoni aruandja **A. Schulbach** (loeb): Seadus kolmanda rahwuwahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise kohta.

Pealkirjas palun wäikeste paranduse teha, nimelt esimene sõna „seadus“ asetada lõppu ja lõpust maha kustutada sõna „kohta“. Selle parandusega kõlab pealkiri järgmiselt: „Kolmanda rahwuwahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise seadus.“

Juhataja **K. Wirma**: Panen pealkirja parandatud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Schulbach** (loeb): § 1. Kolmanda rahwuwahelise töökonwerentsi poolt Genfis (25. oktoobrist kunni 19. nowembrini 1921 a.) wastuwõetud konwentsioonide eelnõud:

1) põllumajanduse töödesse lastawate laste wanaduse kohta,

2) maatöölise ühinemise ja koalitsiooni õiguse kohta,

3) tasumaksamise kohta õnnetujuhtumiste puhul põllumajanduses,

4) tinawalge tarwitamise kohta maaliritöodes,

5) alaealiste wanaduse alammäära kindlaksmääramise kohta, millest peale lubatud on kütjatena ja söetöölisena tööd teha, ja

6) laewadel töötawate laste ja alaealiste sundusliku arstliku järelewaatuse kohta tunnistatakse kinnitatuks (ratifitseerituks). Konwentsioonid ühes eestikeelse tõlkega awaldatakse alljärgnewalt

ühes käesolewa seadusega. Selle paragrahwi lõpus teen wäikse redaktsioonilise paranduse — sõna „kinnitatuks“ wälja jätta ja wõtta ainult sõna „ratifitseerituks ilma klambriteta. Üks sõna ütleb siin küllalt selgesti, mida öelda tahetakse.

K. Ast (sd.): Tähendan, et meil on senni lepingute kinnitamisel tarwitatud sõna „ratifitseerida“ ja klambrites „kinnitada“.

J. Laidoner (põl.): Esimestes lepingutes, mis Asutawa Kogu ja Riigikogu poolt kinnitatud, oli alati kirjutatud „kinnitada“ ja et seda sõna rahwuswahelise keele peale üle wiia, siis „ratifitseerida“. Nüüd tuleks ainult ühte sõna tarwitada. Minu arwates oleks loomulikum, kui meie tarwitaksime ainult sõna „ratifitseerida“. See sõna on rahwuswaheline ja seda tarwitatakse kõikide rahwuswaheliste lepingute kinnitamisel.

O. Strandman (töer.): Mina arwan, et eksiarwamiste ärahoidmiseks tuleks põhiseadusest järele waadata, missugust sõna tuleb tarwitada.

Juhataja **K. Wirma**: Sõnasoowijaid ei ole. Asun hääletamisele. Panen hääletamisele ettepaneku, et sõna „kinnitatuks“ mitte wälja jätta. (Hääletatakse.) Wastu on üksikud. Sellega on otsustatud seaduse tekst muutmata jätta. Panen seaduse teksti hääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on teisel lugemisel nähtawa enamusega vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

7. Eesti demokraatliku wabariigi ja Wene nõukogude wabariigi wahel tehtud metsa ja metsamaterjaalide Eestisse parwetamise lepingu kinnitamise seadus — II lugemisel. Wälisasjade komisjoni aruandja **A. Jürgenstein** (loeb): Eesti demokraatliku wabariigi ja Wene nõukogude wabariigi wahel tehtud metsa ja metsamaterjaalide Eestisse parwetamise lepingu kinnitamise seadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 1. Leping Eesti demokraatliku wabariigi ja Wene nõukogude wabariigi wahel metsa ja metsamaterjaalide Eestisse parwetamise kohta, tehtud Tallinnas 9. mail 1922 a. tunnistatakse kinnitatuks (ratifitseerituks).

Leping awaldatakse alljärgnewalt ühes käesolewa seadusega.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 2. See seadus astub jõusse selle wastuwõtmisega.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega vastu wõetud ja ühes sellega terve seadus teisel lugemisel vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

8. Eesti ja Prantsusmaa wahel tehtud kaubalepingu kinnitamise seadus — II lugemisel. Wälisasjade komisjoni aruandja **O. Amberg** (loeb): Eesti ja Prantsusmaa wahel tehtud kaubalepingu kinnitamise seadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja O. Amberg (loeb): § 1. Kaubaleping Eesti ja Prantsusmaa wahel, tehtud Pariisis 7. jaanuaril 1922 a. tunnustatakse kinnitatuks (ratifitseerituks). Leping ühes eestikeelse tõlkega awaldatakse alljärgnewalt ühes käesolewa seadusega.

W. Ernits (sd.): Praegu käsilolew küsimus on erilise tähtsusega mõne selles lepingus sisalduwa punkti pärast. Asjalugu on see, et Prantsusmaa soowib Eestisse omi weinisid sisse wedada. See on üldse üks raskematest rahwuswahelistest majanduslistest probleemidest nende maa-de wahel, kus weinisid walmistatakse ja nende wahel, kes weini tarwitawad ehk kus keeluseadus maksew. Meil küll praegu keeluseadus ei maksa, aga kindel on, et kahe aasta pärast, halwemal juhtumisel nelja kunni wiie aasta pärast meil keeluseadus saab olema, nii et meie selle seaduse juures tulewikku silmas peame

pidama ja juba sel põhjal peame lepingu vastu waidlema. Juba ennemalt on sarnane juhtumine olnud Soome ja Prantsusmaa wahel kaubalepingute pärast. Soome ei andnud järele ja leppis Prantsusmaaga lõpuks sel kombel kokku, et Soome ostab kõik weinid Prantsusmaalt, kuid määrab ära, palju neid tarwis on terwishoiu peawalitsuse andmete järele. Nii on Soomes küsimus väga otstarbekohaselt lahendatud. Samuti on Norra ja Prantsusmaa ja Norra ja Hispaania wahel sekeldusi weinide sisseweo asjus kaubalepingu pärast. Palju raskem on konflikt Islandi ja Hispaania wahel, mis on läinud isegi nii kaugele, et Hispaania ei wõta Islandi kalu enam vastu. Islandis on keeluseadus maksew, kuid lepingu mittesõlmimise tõttu kaotab tema kuus miljoni krooni, mis Islandile väga suurt kaotust tähendab. Sellest küsimusest kõneldi Kopenhaagenis Põhjamaade karskuskongressil ja ka üleilmisel karskuskongressil Lausannes. Kauaaegse wägipulgaweo järele Hispaaniaga andis Islandi riigipäew walitsusele wabaduse ühe aasta jooksul weinid proowiks sisse wedada, mis senni aga teostamata, kuna Hispaania weel sennist kaubalepingut pole üles öelnud. Eestis on see küsimus palju kergem. Meil pole sugugi palju kaotada, sest meie wäljawedu, puumaterjaal, ei ole sugugi nii tähtis tegur meie majanduselus, ei ole meile eluküsimuseks. Kindel on aga, et siis, kui Prantsuse weinid sisse hakatakse tooma, joomine suureneb. On wale arwamine, et wein suudab piiritust wälja tõrjuda. Paljud hakkawad weiniga peale ja lähewad pärast piirituse peale üle. (J. Laidoner põl.): Just ümberpöördult.) Ümberpöördult tuleb väga harwa ette. Weinide sisseweo tõttu langeb muidugi meie margakurs. Peasi on aga see, et meil pärast raske on sellest lepingust lahti saada, kui meil keeluseadus maksma hakkab. Kui Prantsusmaa korra juba harjumud on weinid sisse tooma, siis on raske temal sellest loobuda. Sellepärast teen ettepaneku lepingut tagasi lükata selleks, et Wabariigi Walitsus kokku lepiks Prantsusmaaga, kui palju iga aasta weini wõib sisse wedada. Et see mitte ainult minu arwamine ei ole, selleks on mul siin terwe wihk protestikirju, arwu poolest 75. (W. Linnamägi (kristl.): Tähendab 75 allkirja.) Allakirjutajate arw on 3367, siis weel 23 seltsi, kes kui seltsid alla kirjutanud on. Ma ei hakka neid protestisid siin ette lugema, et mitte aega wiita, wõin

ainult tähendada, et nii palju kui mina olen selle küsimuse üle kõnelenud, igatahes mõnikümmend korda, keegi selle poolt ei ole olnud, et Prantsusmaa weinid meile sisse wedada, ei Ingerimaal ega Setumaal. (Paremalt poolt: Need armastawad liikwat ja puskarit. Üldine naer.) Teie wõite küll naerda, rahwas aga saab lepingust nii aru, et weinide sissewedu sünnib jõukamate huwiks ja lõbuks. Teen ettepaneku § 1 tagasi lükata ja Prantsuse-Eesti kaubaleping Wabariigi Walitsusele tagasi anda täienduse tegemiseks § 27 ja § 28 juurde: Märkus: Eesti Wabariigi Walitsus määrab iga aasta kindlaks Prantsusmaalt Eestisse sisseweetawate weinide arwu.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja O. Amberg: Härra Ernits'i poolt ettetoodud wäidete kohta on mul järgmist wastata. On ju väga hea, kui selle eest hoolitsetakse, et tulewikus meil keeluseadus maksma hakkab. Praegu ei ole ta meil weel maksma hakanud. Meil on teada, et sel ajal kui meil õlut ei olnud, joomine palju suurem oli, kui nüüd, selle tõttu, et ainult piiritust joodi. Siin on jälle üks abinõu piirituse joomise vastu. Kui meil kangeid weinid sisse weetakse, jääb piirituse joomine vähemaks. Kui tulewikus niikaugele saame, et keeluseadus maksma hakkab, hääletaksin ka mina härra Ernits'i ettepaneku poolt. Niikaua kui seda weel ei ole, toetan ma ettepanekut lepingut ratifitseerida.

Juhataja K. Wirma: Asun hääletamisele. Rkl. Ernits'i ettepanek ei ole iseseisew ettepanek ja sellepärast panen hääletamisele esimesena komisjoni ettepaneku. (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega vastu wõetud.)

Aruandja O. Amberg (loeb): § 2. See seadus astub jösse tema wastuwõtmisega.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega vastu wõetud. Seega on seadus II lugemisel vastu wõetud.

(Juhatama hakkab esimees J. Kuk.)

Juhataja J. Kuk: Riigikogu läheb järgmise päewakorra-punkti juurde.

9. Walk-Koiküla raudteehitamise seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma** (loeb): Walk-Koiküla raudteehitamise seadus.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Seaduse pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): § 1. Walga raudteesõlmest ehitatakse kuni Koiküla-Mõniste raudteeliini ühenduseni kogupikkuses 15,2 klm. peateed mööda mõõtes, 75 cm. rööpawahega raudtee teedeministeriumi arwel üldiseks tarwitamiseks.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): § 2. Walk-Koiküla kitsarööpeline raudtee ühendatakse kasutamise mõttes Koiküla-Mõniste raudteega ja kasutamist teostatakse „üldistel juurdeweo raudteede seaduste“ alustel teedeministeriumi kaudu.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Sellega on § 2 nähtawa enamusega vastu wõetud. Panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) See seadus on nähtawa enamusega III lugemise järele lõpuhääletamisel vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

10. Maade ja ehituste wõõrandamise seadus Walga-Koikülaraudtee ehitamiseks — III lugemisel. Üldise komisjoni aruandja **A. Palwadre** (loeb): Maade ja ehituste wõõrandamise seadus Walga-Koiküla raudtee ehitamiseks.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 1. Walga-Koiküla raudtee ehitamiseks wõõrandatakse Walga maakonnas tarwisminew maa-ala kogupinnaga kuni 38,14 tiinu (41,46 ha) ühes päraltolemistega teedeministri poolt kinnitatawa projekti järele.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 2. Wõõrandatud maade ja ehituste eest makstakse sennistele omanikkudele tasu teedeministeriumi poolt Walga-Koiküla raudtee ehitussummadest makswate seaduste järele.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 3. Teedeministeriumile antakse õigus kohe peale selle seaduse maksmahakamist wõõrandatawate maa-alade ülewõtmisele asuda.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega vastu wõetud. Panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on seadus pärast kolmandat lugemist nähtawa enamusega vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde:

11. 1922 a. rahwalugemise seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Laidoner** (loeb): 1922 a. rahwalugemise seadus.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Seaduse pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 1. Esimene rahwalugemine wabariigis pannakse toime 1922 a. detsembrikuul.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 1 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 2. Wabariigi Walitsusel on õigus korraldawaid määrusi rahwalugemise toimepanemiseks ja läbiwiimiseks wälja anda.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 2 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega vastu wõetud. Panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on lõpuhääletamisel nähtawa enamusega vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorra-punkti juurde.

12. Riigi turba- Rahaasjanduse
tööstuse põhi- komisjoni aru-
määrused — andja **J. Laidoner**
III lugemisel. (loeb): Riigi turbatöös-
tuse põhimäärused.

Juhataja **J. Kukk**: Panen seaduse nimetuse hääletamisele. (Hääletatakse.) Seaduse nimetus on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): Riigi turbatööstuse eesmärk ja õigused. § 1. Riigi turbatööstus asutatakse turbarabade igakülgseks ärakasutamiseks.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 1 hääletamisele. (Hääletatakse. § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 2. Riigi turbatööstus wõib ette wõtta turbarabade eeluurimist, planeerimist ja kuiwatamist, põletisturba walmistamist, turba kokseerimist ja destilleerimist, Sphagnumi tööstust, awada nimetatud saaduste walmistamiseks ja ümbertöötamiseks wabrikuid, töökodasid ja ette wõtta kõiki talitusi, mis turba ja tema saaduste kasutamiseks tarwilikud, niisama ka nende saaduste ostmist ning müümist igal turul toorel ja ümbertöötatud kujul.

Tarwilised maa-alad turbatööstuse awamiseks ja eksploateerimiseks antakse riigi turbatööstusele üldistel kontsessioonide kohta kindlaksmääratud alustel.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 2 hääletamisele. (Hääletatakse. § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 3. Riigi turbatööstus on rahaliselt ja juriidiliselt iseseisew ettewõte ja tema asjaajamine, walitsemine ja kontroll ei käi üldisriigiettewõtete kohta makswate seaduste alla. Riigi turbatööstuse tegewus, walitsemine ja kontroll sünnib käesolewate põhimääruste alusel.

Riigi turbatööstusel on oma pitsat, pealkirjaga „Riigi turbatööstus“.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 3 hääletamisele. (Hääletatakse. § 3 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 4. Riigi turbatööstus on waba igasugustest awalikkudest riigi-, äri- ja tööstusmaksudest; kogukondlikkude maksude alla käib riigi turbatööstus üldistel alustel.

Tehnilise järewalwe ja töökaitse suhtes allub riigi turbatööstus eraettewõtete kohta makswatele seadustele ja määrustele.

Selle paragrahwi kohta on mul au teatada järgmist. Eelmisel koosolekul tehti lugupeetud rkl. Johanson'i poolt ettepanek täiendada seda seadust uue paragrahwiga, mis ära määraks, missuguste seaduste alla käesolew põhimäärus töökaitse suhtes käiks. See küsimus oli rahaasjanduse komisjonis arutamisel ja seal selgus, et see uus paragrahw tuleks pikemalt järele kaaluda ja et ta tuleks peaaegu uue seadusena välja. Teisest küljest leiti, et kui wastu wõtta siin see, et riigi turbatööstus käib samade seaduste ja määruste alla, kui riigi põlewkiwitööstus, et see ka mitte otstarbekohane ei ole, sellepärast, et riigi põlewkiwitööstuse põhimäärused ei ole selles asjas ka mitte küllalt selged. Iga tahes selgus rahaasjanduse komisjonis, et selgitust on tarwis lähemas tulewikus, et on tarwis esineda sellekohase seaduse nowelliga, et ära määrata, missuguste töökaitse-seaduste alla käiwad riigi ettewõtted töökaitse suhtes. Walitsuse poolt teatati, et warsti saab sarnane seaduseelnõu esitatud ja rkl. Johanson teatas selle peale, et tema siis oma ettepaneku tagasi wõtab. Sellepärast jäi see küsimus iseenesest välja ja minul on komisjoni nimel teatada, et komisjon sisuliselt seda parandust, mis lisaparagrahwina siia juurde tehti, mitte põhjalikumalt läbi arutanud ei ole.

Juhataja **J. Kukk**: Asum hääletamisele. (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): Riigi turbatööstuse kapitaalid. § 5. Riigi turbatööstuse põhikapitaaliks määratakse 200.000.000 mk., mille hulka kuuluvad kõik eelarwe korras riigilt saadud summad ja endiste Wene asutuste käest päritud, kui ka teiste asutuste käest ilma tasuta ülewõetud materjaalid.

Põhikapitaal loetakse riigikassa ilma protsentideta laenuks ja tuleb tagasi maksta ühesuurustes summades 50 aasta jooksul, hakates 1923 aastast.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse. § 5 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 6. Riigi turbatööstusel on õigus oma tegewuskapitaalide suurendamiseks laenusid teha ja obligatsioone wälja anda, tingimistel, mis raha- ja kaubandus-tööstusministrite poolt heaks on kiidetud.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 6 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 6 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 7. Juhtuwate puudujääkide katmiseks asutatakse riigi turbatööstuse tagawarakapitaal, milleks igaaastasest puhaskasust vähemalt 10% arwatakse.

Tagawarakapitaali suurus määratakse kindlaks Wabariigi Walitsuse poolt kaubandus-tööstus- ja rahaministrite ettepanekul. Tagawarakapitaal tuleb hoida riigiwäärtpaberites ehk teistes wäärtustes Wabariigi Walitsuse sellekohaste juhtnõõride järele. Tagawarakapitaali tarwitamine wõib sündida ainult Wabariigi Walitsuse otsuse põhjal.

Riigi turbatööstuse jookswad summad hoitakse renteis ehk Eesti pangas.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 7 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 7 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): Riigi turbatööstuse juhatus. § 8. Riigi turbatööstust juhib ja walitseb juhatus, kes vähemalt kolmest direktorist koos seisab ja keda kaubandus-tööstusministri ettepanekul Wabariigi Walitsus ametisse kinnitab, neile palga määrab ja ametist wabastab.

Üks direktoritest määratakse Wabariigi Walitsuse poolt juhatuses esimeheks ja teine tema asetäitjaks.

Riigi turbatööstuse juhatuses asukoht on Tallinnas.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 8 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 8 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 9. Juhatus ajab asju käesolewate määruste ja riigi turbatööstuse nõukogu poolt antud wolituste ja instruksioonide järele,

mida kaubandus-tööstusministri esildusel Wabariigi Walitsus kinnitab.

Juhatus on riigi turbatööstuse juriidiliseks esitajaks ja ajab selle asju ise ehk wolinikkude kaudu kohtutes ja kõigis riigiasutustes, kui ka eraisikute ja asutuste ees.

Juhatus on kohustatud peremeheliku hoolega riigi turbatööstuse asju ajama ja kaitsma tema warandusi ja huwisid.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 9 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 9 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 10. Juhatuses ülesandeks on eriti:

1) Kokku seada tööstuse üldine tegewuskawa ja igaaastane tulude ja kulude eelarwe;

2) eelarwe piirides ametisse kutsuda ja palgata tarwilisi tehnilisi jõudusid, ametnikka ja töölisi, neile palka määrata nõukogu poolt kinnitatud juhtnõõride järele ja neid ametist wabastada.

Märkus: Turbatööstuse pearaamatupidaja ja üksikute tööstusharude juhatajad kinnitatakse ametisse ja lastakse lahti juhatuses ettepanekul riigi turbatööstuse nõukogu poolt.

3) Üksikute tööstusharude ja ettevõtete juhatajatele instruksioonide ja wolituste andmine ja nende tegewuse juhtimine ja järelwalwamine;

4) lepingute tegemine ja kohustuste wäljaandmine riigi turbatööstuse nimel.

Märkus: Rahalised kohustused ja lepingud peawad peale kahe direktori ka pearaamatupidaja allkirja kandma.

Juhataja **J. Kukk**: Panen § 10 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 10 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 11. Juhatuses liikmed, niisama ka teised riigi turbatööstuse ametnikud loetakse riigiteenistuses olewateks ja nendel on kõik õigused ja kohustused, mis teistelgi riigiametnikkudel.

Juhatuses koosolekuid peetakse tarwidust mööda esimehe ehk tema äraolekul asetäitja juhatusel. Otsused tehakse liht häälteenamusega.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 11 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 12. Nõukogu võib juhatuseliiget, kes tema peale pandud kohustusi korralikult ei täida, kaubandus-tööstusministri kaudu Wabariigi Walitsusele tagandamiseks ette panna.

Korratu asjaajamise korral on ka kaubandus-tööstusministril õigus juhatuseliikmeid Wabariigi Walitsusele tagandamiseks ette panna.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 12 on nähtawa enamusega wastu võetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): Riigi turbatööstuse nõukogu. § 13. Riigi turbatööstuse üldise tegewuskawa läbiarutamiseks ja juhatusetegevuse järele walwamiseks asutatakse riigi turbatööstuse nõukogu.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 13 on nähtawa enamusega wastu võetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 14. Nõukogus on 5 liiget, kes kaubandus-tööstusministri ettepanekul Wabariigi Walitsuse poolt kolmeks aastaks ametisse kinnitatakse. Nõukogu liikmed waliwad oma keskelt igaks aastaks esimehe ja selle asetäitja.

Iga aasta lahkub nõukogust 2 liiget, alguses loosi läbi, pärast ameti wanaduse järele. Lahkunud liikmeid võib ette panna uuesti ametisse kinnitamiseks.

Kui keegi nõukogu liigest oma ametikohuste täitmisel riigi turbatööstuses saadud teateid kurjasti tarwitab, awaliku usalduse kaotab ehk 3 järgnewast koosolekust ilma mõjuwa põhjusega osa ei wõta, siis on nõukogul õigus kaubandus-tööstusministri kaudu ehk ministril oma algatusel teda ametist tagandamiseks Wabariigi Walitsusele ette panna.

L. Johanson (sd.): Ma kordan oma teisel lugemisel tehtud ettepanekut: § 14 algus järgmiselt redigeerida: Nõukogus on 5 liiget, kellest üks tööliste ja üks teenijate poolt walitakse ning 3 kaubandus-tööstusministri ettepanekul Wabariigi Walitsuse poolt kolmeks aastaks ametisse kinnitatakse. Nõukogu walib oma liigete keskelt juhataja ja tema asetäitja.

Juhataja **J. Kukk**: Selle ettepaneku kohta sõna ei soowita. Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja lõpusõna ei tarwita. Panen rkl. Johanson'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Enamus on wastu. Parandus on tagasi lükatud. Panen § 14 komisjoni poolt ettepanud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu on vähemus. § 14 on wastu võetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 15. Nõukogu koosolekud peetakse tarwiduse järele, kuid mitte vähem kui kord kuus.

Päewakord ja koosoleku kutsed saadetakse nõukogu ja juhatuseliigetele esimehe poolt vähemalt 3 päewa enne koosolekut. Sama aja jooksul tuleb nõukogu koosolekust ka kaubandus-tööstusministri ja riigikontrolöörile teatada.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 15 on nähtawa enamusega wastu võetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 16. Nõukogu koosolekud on otsuswõimelised, kui peale esimehe ehk tema asetäitja weel 2 liiget koosolekust osa wõtawad.

Otsustatakse liht häälteenamusega.

Nõukogu koosolekutel on juhatuseliigetel sõnaõigus.

Nõukogu asjaajamist toimetab riigi turbatööstuse juhatus kantselei.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 16 on nähtawa enamusega wastu võetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 17. Nõukogu võib oma liigete hulgast erikomisjoni määrata, kes riigi turbatööstuse üldist tegewust ja arwepidamist ning asjaajamist kontroleerib ja oma arwamised ning märkused leitud puuduste kohta nõukogule ette paneb.

Nõukogul on õigus sellesse komisjoni eksperte väljaspoolt juurde kutsuda.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 17 on nähtawa enamusega wastu võetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 18. Nõukogu liikmeid ei loeta riigiametnikkudeks.

Nõukogu liigete tasu-, sõidu- ning päewarahad makstakse riigi turbatööstuse

summadest Wabariigi Walitsuse poolt määratud suuruses.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 18 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 19. Nõukogu läbiwaatamise ja heakskiitmise alla kuuluvad eriti:

a) igaaastane tööstuse tegewuskawa ja kulude ja tulude eelarwe;

b) uute maa-alade kasutamise kawad ja plaanid;

c) wabrikute ehitamine ja nende sisseadete muretsemine;

d) liikumata waranduste omandamise, wõõrandamise ja pantimise ning ehitustööde küsimused;

e) laenude tegemise ja wõlakohustuste väljaandmise küsimused, mille summa üle 1.000.000 marga ulatab;

f) lepingute kinnitamise küsimused, mille üksuse summa üle 3.000.000 marga ulatab;

g) igaaastase tegewuse, tulude ja kulude aruanne;

h) juhatajale instruksioonide andmine.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 19 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 20. Nõukogu koosolekute üle peetakse protokoll, mis kõigi osawõtjate poolt alla kirjutatakse. Ei ole mõni nõukogu liige enamuse poolt tehtud otsusega rahul, siis on temal õigus nõuda oma eriarwamise protokolleerimist.

Nõukogu protokollid saadetakse 2 päewa jooksul kaubandus-tööstusministrile läbiwaatamiseks. Ei tule kaubandus-tööstusministrilt 4 päewa jooksul mingit protesti nõukogu otsuste wastu, siis astuwad need otsekohe jõusse, wastasel korral tulewad need küsimused, mille wastu protesteeritud, nõukogus uuesti arutusele. Ei ole kaubandus-tööstusminister ka uue nõukogu otsusega mitte rahul, siis annab tema asja Wabariigi Walitsusele lõpuliikude otsustamiseks.

Igaaastase riigi turbatööstuse tegewuskawa ja tulude ja kulude eelarwe esitab kaubandus-tööstusminister Wabariigi Walitsusele kinnitamiseks.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 20 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): Aruandmine, järewalwe ja puhaskasu jaotus. § 21. Iga aasta kohta seab riigi turbatööstuse juhatus täieliku tegewuse aruande kokku tööstusliku arwepidamise nõuete kohaselt ja esildab selle riigi turbatööstuse nõukogule läbiwaatamiseks.

Nõukoõu saadab aruande hiljemalt 1. aprilliks ühes oma otsusega kaubandus-tööstusministrile, kes selle oma heaksarwamisega Wabariigi Walitsusele kinnitamiseks ette paneb. Samaks tähtjaks esitakse aastaaruanne ühes tõendawate dokumentidega riigikontrolöörile, kes oma otsuse aruande kohta hiljemalt kahe kuu jooksul Wabariigi Walitsusele teada annab.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 21 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 22. Riigi turbatööstuse aruandeaasta algab 1. jaanuariga ja lõpeb 31. detsembriga.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 22 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 23. Aruande järele kindlakstehtud puhaskasust arwatakse § 5 ettenähtud osa riigi turbatööstuse pandud kapitaalide tagasimaksimiseks.

Ülejäänud osa puhaskasust jaotatakse kaubandus-tööstusministri ettepanekul Wabariigi Walitsuse otsuse põhjal peale aruande kinnitamist järgmiselt:

a) 10% tagawarakapitaaliks;

b) 10% ettewõtte laiendamise kapitaliks;

c) 65% riigikassa sissetulekuks riigi-ettewõtete alal;

d) 7½% riigi turbatööstuse juhatajaja nõukogu liigetele ning wastutawatele ametnikkudele eritasuks ja muudeks otsustarbeteks;

e) 7½% ametnikkude ja tööliste olukorra parandamiseks.

L. Johanson (sd.): Teen ettepaneku vastu võtta § 23 „p. d) 5% riigi turbatööstuse juhatus ja nõukogu liigetele, wastutawatele ametnikkudele eritasuks ja muudeks otstarbeteks; e) 10% riigi turbatööstuse töölistele ja teenijatele eritasuks, nende olukorra parandamiseks ja kultuuriliste nõuete täitmiseks.“

Juhataja **J. Kukk**: Lõpusõna selle kohta on aruandjal. Aruandja lõpusõna ei tarwita. Panen rkl. Johanson'i poolt tehtud paranduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Enamus on vastu. Rkl. Johanson'i ettepanek on tagasi lükatud. Panen hääletamisele § 23 aruandja poolt ettekantud kujul. (Hääletatakse.) § 23 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 24. Riigi turbatööstuse igaaastased aruanded kuulutatakse „Riigi-Teatajas“.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 24 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 25. Kaubandus-tööstusministril ja riigikontrolööril on õigus riigi turbatööstuse nõukogu koosolekutest isiklikult ehk oma esitajate kaudu osa võtta. Samuti on nendel õigus määrata asjatundjaid ja rewidentide riigi turbatööstuse üksikute tegewusharude kui ka kogu asjaajamise faktiliseks rewideerimiseks ja kontroleerimiseks.

Asjatundjate ja rewidentide arwamised ja otsused antakse riigi turbatööstuse juhatusle ja nõukogule teada ja esitatakse ühes juhatusle ja nõukogu seletustega kaubandus-tööstusministri kaudu Wabariigi Walitsusele teadmiseks ja otsustamiseks.

Märkus: Riigi turbatööstuse tegewus ei käi riigikontrolli eelkontrolli alla.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 25 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): Ettewõtte likwideerimine ja kestus. § 26. Riigi turbatööstus lõpetatakse seadusandlikul teel, kusjuures selle likwideerimise kord kindlaks määratakse.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 26 on

nähtawa enamusega vastu wõetud. Sellega on terwe see seadus paragrahwide wiisi III lugemisel vastu wõetud. Panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on seadus nähtawa enamusega III lugemisel vastu wõetud.

Riigikogu läheb tagasi 4. päewakorrapunkti juurde, mis enne aruandja puudusel wahele jäi.

13. Riigiasutuste ametnikkude ja teenijate koosseisude muutmise seadus — II lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Kerem** (loeb): Riigiasutuste ametnikkude ja teenijate koosseisude muutmise seadus.

Juhataja **J. Kukk**: Panen pealkirja hääletamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Kerem** (loeb): Wabariigi Walitsusele antakse õigus 1922 a. riigi eelarwe kestel muuta palga-krediitide piirides riigiasutuste ametnikkude ja teenijate koosseise, palka makstes üldise palgaredeli järele.

Juhataja **J. Kukk**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on see seadus nähtawa enamusega II lugemisel vastu wõetud.

Riigikogu läheb edasi 13. päewakorrapunkti juurde.

(Juhatama hakkab abiesimees **A. Kerem**.)

14. Tempelmaksu seaduse muutmise seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **M. Neps** (loeb): Tempelmaksu seaduse muutmise seadus.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Seaduse pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **M. Neps** (loeb): § 1. Siseriigis wäljaantawad wekslid tempelmaksustatakse üksnes selleks määratud tempelpaberile kirjutamise teel.

Ühes sellega astub uuesti jõusse täies ulatuses 27. mai 1902 a. weksliseadus tempelpaberi suhtes.

Märkus: Weksli tempelpaberi ku-
jud ja liigid, niisama selle paberi tarwitu-
sele wõtmise tähtaja määrab kindlaks
rahaminister.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääle-
tamisele. (Hääletatakse.) § 1 on
nähtawa enamusega wastu
wõetud.

Aruandja **M. Neps** (loeb): § 2.
Wekslite ja weksliprotsentide pealt wõe-
takse tempelmaksu: kaks marka iga
tuhande marga pealt, poolikut tuhandet
täieks tuhandeks lugedes.

Weksli tempelmaksustamisel weksli-
tähtaega arwesse ei wõeta.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääle-
tamisele. (Hääletatakse.) § 2 on
nähtawa enamusega wastu
wõetud.

Aruandja **M. Neps** (loeb): § 3.
Tulekinnituse lepingute pealt wõetakse
tempelmaksu aastase kinnituse ehk kinni-
tuse samaajalise pikenduse juures: $\frac{1}{20}\%$
kinnituse summast, kuid mitte üle 20%
kinnituse preemiast. Poolikaastase kin-
nituse juures arwatakse tempelmaksu
kuude wiisi.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääle-
tamisele. (Hääletatakse.) § 3 on
nähtawa enamusega wastu
wõetud.

Aruandja **M. Neps** (loeb): § 4.
Teenistuse lepingud on tempelmaksust
wabad, kui palgamäär ei ulata üle 60.000
marga aastas.

Sunduslikud palgaraamatud tempel-
maksu alla ei käi.

Märkus. See paragrahw on ka
maksew selles paragrahwis nimetatud
dokumentide kohta, mis enne käesolewa
seaduse maksmahakkamist tehtud, kuid
seni tempelmaksustamata.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääle-
tamisele. (Hääletatakse.) § 4 on
nähtawa enamusega wastu
wõetud.

Aruandja **M. Neps** (loeb): § 5.
Liikumata waranduste üüri ja rendilepin-
gute kui ka nende pikenduste pealt wõe-
takse tempelmaksu järgmiselt: kui aas-
tane üür wõi rent on:

üle 5.000 kuni	20.000 mk.	$\frac{4}{10}\%$
„ 20.000 „	40.000 „	$\frac{6}{10}\%$
„ 40.000 „	80.000 „	$\frac{8}{10}\%$
„ 80.000 „	160.000 „	$\frac{12}{10}\%$
„ 160.000 „	240.000 „	$\frac{16}{10}\%$
„ 240.000		2%

Märkus. Need maksumäärad on
makswad ka nende rendi- ja üürilepin-
gute osade kohta, mille eest tempelmaksu
tasumise tähtaeg pärast selle seaduse
jõusseastumist kätte jõuab, kuigi leping
ise wana seaduse makswuse ajal oli
tehtud.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääle-
tamisele. (Hääletatakse.) § 5 on
nähtawa enamusega wastu
wõetud. Panen peale kolmandat luge-
mist terve seaduse lõpuhääletamisele.
(Hääletatakse.) Tempelmaksu
seaduse muutmise seadus on
Riigikogu poolt III lugemisel
lõpulikult wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorra-
punkti juurde.

15. Öppursõduri- Rahaasjanduse
tele maksuta õpe- komisjoni aru-
abinõude muret- andja J. Kana
semise seadus — (loeb): Öppursõduri-
III lugemisel. tele maksuta õpeabi-
nõude muretsemise
seadus.

Juhataja **A. Kerem**: Pealkirja
kohta sõnasoowijaid ei ole. Asun hääle-
tamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri
on nähtawa enamusega wastu
wõetud.

Aruandja **J. Kana** (loeb): Ajutise
walitsemise korra § 12-a põhjal Wabariigi
Walitsuse poolt 29. juunil 1921 a. wastu-
wõetud seaduse „Eesti wabadussõjast osa-
wõtnud kooliõpilastele hariduse andmise
kohta riigi kulul“ § 5 muudetakse järg-
miselt:

§ 1-ses tähendatud õpilased saawad
sunduslikult nõutawad õperaamatud, maa-
kaartid ja joonistamisabinõud maksuta
tarwitada õpeabinõude kogudest, mis seks
otstarbeks riigi kulul õpeasutuste juurde
asutatakse.

Õpeabinõude kogud jääwad wastawa
kooli omanduseks.

Märkus. Lähemad määrused õpe-
abinõude muretsemise ja selleks määrata-
wate summade kohta annab haridusmi-
nisteerium.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasoowi-
jaid selle seaduse kohta ei ole. Asun hää-
letamisele. (Hääletatakse.) Öppur-
sõduritele maksuta õpeabi-
nõude muretsemise seadus on
kolmandal lugemisel wastu

wõetud. Panen terve seaduse peale kolmandat lugemist lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Öppursõduritele maksuta õpeabinõude muretsemise seadus on nähtawa enamusega Riigikogu poolt lõpulikult wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

16. Maade wõõrandamise seadus Pärnu-Jõõpre kitsarööpalise raudtee ehitamiseks — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Laidoner** (loeb): Maade wõõrandamise seadus Pärnu-Jõõpre kitsarööpalise raudtee ehitamiseks.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasoowijaid pealkirja kohta ei ole. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 1. Pärnu—Jõõpre kitsarööpalise raudtee ehitamiseks wõõrandatakse Pärnu linnas ja maakonnas tarwisminew maaala kunni (26,55) kakskümmendkuus ja wiiskümmendwiis sajandikku tiinu ühes päraltolemistega teedeministri poolt kinnitatawa projekti järele.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 2. Wõõrandatud maade ja ehituste eest maksetakse sennistele omanikkudele tasu kaubandus-tööstusministeeriumi 1922 a. eelarwes turbatööstuse sisseseadmise ja eksploatatsiooni kuludeks määratud summadest sellekohaste seaduste järele.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): § 3. Kaubandus-tööstusministeeriumile antakse õigus kohe peale selle seaduse maksmahakkamist wõõrandatawate maalade ülewõtmisele asuda.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega wastu

wõetud. Peale kolmandat lugemist panen terve seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Maade wõõrandamise seadus Pärnu — Jõõpre kitsarööpalise raudtee ehitamiseks on Riigikogu poolt lõpulikult wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

17. Töö-hoolekandeministeeriumi 1922 a. korraliste kulude eelarwe muutmise seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Kana** (loeb): Töö-hoolekandeministeeriumi 1922 a. korraliste kulude eelarwe muutmise seadus.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Kana** (loeb): Töö-hoolekandeministeeriumi 1922 a. korraliste kulude eelarwe peatükk III § 33 p. p. 10, 11, 19 ja 21 nimetused muudetakse järgmiselt:

§ 33 p. 10 Alaealiste naisterahwaste ühiskodu sisseseadmine ja ülewõlpidamine.

§ 33 p. 11 Pimedate kooli ja töökoja ülewõlpidamine.

§ 33 p. 19 Üldine abiandmine ja korraldamine hoolekande alal.

§ 33 p. 21 Abiandmine omawalitsus- ja eraasutustele warjupaikade korraldamiseks.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Käesolew seadus on nähtawa enamusega wastu wõetud. Peale kolmandat lugemist panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Töö- ja hoolekandeministeeriumi 1922 a. korraliste kulude eelarwe muutmise seadus on Riigikogu poolt lõpuhääletamisele wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

18. Rahaministeeriumile krediidi määramise seadus riigi trükikoja hoone ja elumaja ehitamiseks — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Laidoner** (loeb): Rahaministeeriumile krediidi määramise seadus riigi trükikoja hoone ja elumaja ehitamiseks.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Laidoner (loeb): Määratakse rahaministeeriumile wiiskümmend miljoni marka (50.000.000 mk.) erakorralist krediiti riigi trükikojahoone ja ametnikkude elumaja ehitamiseks, milleks tarwitada 1922 a. riigi eelarwes erakorraliste kulude A. osas maja ehitamiseks määratud krediit 14 miljoni marka ja 1923 aasta eelarwes määrata 36 miljoni marka.

Juhataja A. Kerem: Panen seaduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega wastu wõetud. III lugemise lõpul panen kogu seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega III lugemise järele lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

19. Seadus Saksa sõjawõimude poolt seatud maksude muutmise kohta liikumata waranduste wõörandamisel ja koormamisel — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja A. Jürman (loeb): Seadus Saksa sõjawõimude poolt seatud maksude muutmise kohta liikumata waranduste

wõörandamisel ja koormamisel.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): Saksa sõjawõimude poolt 10. mail 1918 a. väljaantud korraldus maksu wõtmise kohta kinniswara wõörandamisel ja omandamisel wõi koormamisel hüpoteekidega ehk teiste kohustustega („Verordnungsblatt für Liv- und Estland“, nr. 21 — 1918, Verordnung nr. 245 § 4) ja täiendus nimetatud korraldusele (Seadus maksu suurendamise kohta obligatsioonide tegemisel — „Riigi Teataja“ nr. 137/138 — 1920 a.) tunnistatakse maksuwusetaks.

Juhataja A. Kerem: Panen seaduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega wastu wõetud. III lugemise lõpul panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega III lugemise järele

lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja A. Jürman: Et see seadus uus ei ole ja et Riigikogu redaktsiooni komisjoni ettekandmisega mitte waewata, teen ettepaneku käesolewat seadust maksma panna ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja A. Kerem: Sõnasoowijaid selle ettepaneku kohta ei ole. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepanek käesolewat seadust maksma panna, on nähtawa enamusega ilma redaktsiooni komisjoni andmata wastu wõetud.

20. Petseri maakonnas ja Wiru maakonna Narooomega taguses osas töötawatele põllutöönisteeriumi maamõõtjatele kõrgendatud elukalliduse lisatud elukalliduse lisanduse maksmise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja J. Kana (loeb): Petseri maakonnas ja Wiru maakonna Narooomega taguses osas töötawatele põllutöönisteeriumi maamõõtjatele kõrgendatud elukalliduse lisapalga maksmise seadus.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Kana (loeb): 1-st maist 1922 a. alates maksetakse Petseri maakonnas ja Wiru maakonna Narooomega taguses osas ja Narwa linnas töötawatele põllutöönisteeriumi maamõõtjatele elukalliduse lisapalka 120% põhipalgast.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega wastu wõetud. Panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on III lugemise järele lõpuhääletamisel nähtawa enamusega wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

21. Linnade hüpoteegipankade põhikirjade kinnitamise seadus — III lugemisel.

Üldise komisjoni aruandja A. Jürgenstein (loeb): Linnade hüpoteegipankade põhikirjade kinnitamise seadus.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): Rahaministrile antakse õigus linnade hüpoteevipankade põhikirju kinnitada üldises korras järgmiste lahkuminekutega linna krediitühisuste põhikirjade eeskujudest (Krediidi sead. X jt. § 51), peale lahkuminekute pankade korraldusse ja walitsemise puutuwates määrustes, mida rahaministril õigus on oma äranägemisel lubada.

§ 1. Linnade hüpoteevipankadel on õigus laenusid wälja anda linnades, alwites kui ka maal asuwate kinniswarade pantimisel, wälja arwatud kinniswarad, mis põllumajanduslikku ehk tööstuslikku iseloomu kannawad.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 2. Laenusid wõiwad linnade hüpoteevipangad wälja anda panditawa kinniswara kahekolmandiku wäärtuseni.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 3. Laenude wäljaandmise ja kinniswarade hindamise tingimised, pantkirjade suuruse, kustutamise wiisi ja protsentide kõrguse, kui ka laenuwõtjate käest wõetawad kulud ja asjatoimetusmaksud määrab pangaliikmete wolinikkude-kogu rahaministri kinnitusel.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 4. Linnade hüpoteevipankade pantkirju wõib riigi walitsusasutustega tehtawate lepingute kui ka riiklikkude maksude kindlustuseks wastu wõtta rahaministri loaga ja tema poolt nende turuhinna põhjal määratawa hinna järele; ka tohib neisse waestelaste, hoolealuste, seltside ja omawalitsuse asutuste kapitaalile mahutada.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 5. Kui linna hüpoteevipanga juhatus maksude sissenõudmise pärast, mis laenuwõtjal laenu kohustuse tagajärjel tekkinud, kohtu poole pöörab, siis annab kohus otseteel ts. kp. s. § 1867 põhjal käsu nõudmise täitmisele wõtmiseks, kusjuures wõlgnikul õigus jäetakse nõudmise korras panga nõudmiste wastu waielda.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 5 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 6. Kui linna hüpoteevipanga wõlgade kustutamiseks müüdaw wara awalikul enampakkumisel ostjaid ei leia ja pank selle tagajärjel kinniswara omale jätab, siis ei wõeta pangalt kinnituslöiwu (krepstiposlini), kuid pank peab säärasel wiisil omandatud kinniswara hiljemalt ühe aasta jooksul sellest päewast arwates, millal kohtuotsus kinniswara panga omanduseks tunnistamise kohta jõusse astub, wabal kokkuleppel edasi müüma wõi kohut paluma, seda kinniswara jälle awaliku enampakkumise teel ära müüa.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 6. on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 7. Linnade hüpoteevipanga wõlgnikkudel on õigus oma laenu kas terwelt wõi osakaupa pantkirjades ära tasuda. Erakordsetel aegadel wõib pangaliikmete wolinikkude kogu sarnast tagasimaksmist rahaministri loaga seisma panna. Pangaliikmete wolinikkude kogul on õigus lubada, et kapitaali wõla tasuks pantkirjade asemel sularaha wastu wõetakse, missugusel korral laenuwõtja peab tasuma peale kapitaali ehk kapitaali osa ka selle protsendid kunni maksetawa raha arwel loositawate pantkirjade wäljalunastamise tähtajani.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 7 on nähtawa enamusega wastu wõetud. Peale kolmanda lugemise panen selle seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa ena-

musega on seadus III lugemise järele lõpuhääletamisel wastu võetud. Korra kohta on sõna rkl. Kana'l.

J. Kana (töer.): Silmas pidades, et suur hulk Riigikogu liikmeid terve päew otsa tööd on teinud, wõiks siin nüüd waheaega teha.

Juhataja A. Kerem: On ettepanek tehtud waheaega määrata. Sellele wastu ei waielda. Kuulutan weerandtunnilise waheaja.

Waheaeg algab kell 6.45 min.

Peale waheaja jätkub koosolek kell 7.

Koosolekut juhatab abiesimees **A. Kerem**.

Sekretääri kohal sekretäär **A. Tupits**.

Juhataja A. Kerem: Riigikogu läheb päewakorras edasi.

22. Seadus alalise rahwuswahelise kohtu põhikirja kinnitamise kohta — III lugemisel.

Wälisasjade komisjoni aruandja **J. Laidoner** (loeb): Seadus alalise rahwuswahelise kohtu põhikirja kinnitamise kohta.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduse pealkiri wastu võetud.

Aruandja J. Laidoner (loeb): § 1. Rahwasteliidu kokkuleppe artikkel 14-da poolt ettenähtud alalise rahwuswahelise kohtu põhikiri tunnustatakse kinnitatuks (ratifitseerituks). Põhikiri ühes eestikeelse tõlkega awaldatakse alamalgjargnewalt ühes käesolewa seadusega.

O. Strandman (töer.): Praegu on selgunud, et põhikirja Eesti wabariigi põhiseaduse järele „kinnitatakse“, siis oleks loomulik, et klambrites sõna „ratifitseeritakse“ wälja jääks.

Wälisminister A. Piip: See asi oli wälisasjade komisjoni istumisel arutamisel ja seal leiti, et sõna „ratifitseerituks“ ei wõiks mitte wälja jätta, sest see on rahwuswaheline sõna. Ennem wõiks wälja jätta sõna „kinnitatuks“.

Aruandja J. Laidoner: Silmas pidades seda, et põhiseadus ütleb otsekohe, et Wabariigi Walitsus esitab Riigikogule seaduse kinnitamiseks, siis oleks soowitaw, et see sõna „kinnitatuks“ ka alles jääks, sest see sõna tähendab just sedasama, mis „ratifitseerituks“. See asi ei ole küll wäliskomisjonis arutusel olnud ja sellepärast komisjoni nimel ma ei saa selle ettepanekuga ühineda, aga isik-

likult arwan küll, et wõiks wälja jätta „ratifitseerituks“ ja tarwitada sõna „kinnitatuks“.

Wälisminister A. Piip: Selle mõttewahetamisega, mis siin praegu on olnud, on küllalt selgeks saanud, et „ratifitseerima“ tähendab sedasama, mis „kinnitama“. Mina ei ole mitte wiimase tarwitamise wastu, rahwuswahelises läbikäimises saab aga tarwitatud „ratifitseerima“.

Juhataja A. Kerem: Et seda parandust teisel lugemisel tehtud ei ole, siis ei saa ka teda hääletamisele wõtta. Pannen § 1 sel kujul hääletamisele, kui ta ette on kantud. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 1 wastu võetud.

Aruandja J. Laidoner (loeb): § 2. See seadus astub jõusse tema wastuwõtmisega.

Juhataja A. Kerem: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 2 wastu võetud. Peale kolmanda lugemise panen selle seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seadus III lugemise järele lõpuhääletamisel wastu võetud.

Aruandja J. Laidoner: Silmas pidades, et see on shablooniline kinnitamise seadus, missuguseid juba ennemalt redaktsiooni komisjoni poolt on wastu võetud, siis teen ma ettepaneku, seda seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata maksma panna.

Juhataja A. Kerem: Aruandja poolt on ettepanek tehtud seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata maksma panna. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on otsustatud seadust alalise rahwuswahelise kohtu põhikirja kohta ilma redaktsiooni komisjoni andmata maksma panna.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

23. Deklaratsioon Riigikogu poolt wastuwõetud seaduse juurde alalise rahwuswahelise kohtu põhimääruse kinnitamise asjus jurisdiktsiooni sunduslikuks tunnustamise kohta — III lugemisel.

Wälisasjade komisjoni aruandja **J. Laidoner** (loeb): Deklaratsioon Riigikogu poolt wastuwõetud seaduse juurde alalise rahwuswahelise kohtu põhimääruse kinnitamise asjus jurisdiktsiooni sunduslikuks tunnustamise kohta.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Laidoner** (loeb): Eesti wabariik deklareerib, et ta tunnustab sunduslikuks õigusliselt ja ilma erilise lepinguta iga teise liikme wõi riigi suhtes, kes sama kohustuse vastu wõtab, see tähendab, wastastikuse tingimusel alalise rahwuswahelise kohtu jurisdiktsiooni kohtu põhimääruse 36. artikli 2 paragrahwi põhjal wiieks aastaks, iga edaspidise waidluse asjus, mille lahendamiseks osalised teiste rahulikkude korraldusteede kohta kokku pole leppinud.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Seadus on III lugemisel nähtawa enamusega vastu wõetud. Peale kolmandat lugemist panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega lõpuhääletamisel vastu wõetud.

Päewakord on läbi. Järgmine Riigikogu koosolek on homme hommikul kell 10. Päewakord on Riigikogu liigetele kätte jagatud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 7.15 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **J. Kukk.**

Abiesimees **K. Wirma.**

Abiesimees **A. Kerem.**

Sekretäär **A. Tupits.**

The first of these was the...
 and the second was the...
 and the third was the...
 and the fourth was the...
 and the fifth was the...
 and the sixth was the...
 and the seventh was the...
 and the eighth was the...
 and the ninth was the...
 and the tenth was the...

The first of these was the...
 and the second was the...
 and the third was the...
 and the fourth was the...
 and the fifth was the...
 and the sixth was the...
 and the seventh was the...
 and the eighth was the...
 and the ninth was the...
 and the tenth was the...

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

THE HISTORY OF THE UNITED STATES